

X – 68, X – 303 og X - 387: Hjælp til læsning af brandforsikringsarkivalier.

Ulrich Alster Klug – 2016 – ulrich@dannebrog.biz – www.dannebrog.biz

Alen	Indtil 1917 var Alen-målet officiel måleenhed i Danmark. Fra 1680'erne var en alen overalt i landet ca. 0,625 meter lang. Man målte huses længder i antal fag eller antal alen. Husets bredde er gavlens længde (eller det samme som husets dybde).
Branddirecteur	lederen af herredets eller stadens brandforsikring.
Brandkasse	brandforsikringsselskabet. Der var ét for Kbhvn., et for købstæderne og ét for landsognene.
Brændte sten	Mursten af ler, som efter soltørring er brændt.
Cementtag	Omkring år 1900 anvendtes ofte tagsten af cement.
Egetømmer	Tømmer af egetræ. Da egetræ blev fredet, efter Englænderne under Slaget på Rheden tog den danske flåde, er angivelse af ege til hele undertømmeret, ofte en indikation på, at huset bygget før 1802.
Engelske vinduer	også kaldet hejsevindue, skydevindue eller for et hollandsk vindue; dvs. et vindue, hvor vinduet består af to vinduer, hvor det ene løber udenpå det andet, så det nederste skydes opad og ind bag det øverste, når man lufter ud / åbner vinduet.
Fag	Et fag er afstanden mellem to bærende, lodrette stolper i bindingsværket, på et grundmuret hus kan fagene være angivet som antallet af tagspær, dvs. de lægter, der går fra ydermuren og op til tagryggen, og som således danner formen på taget. Fagets bredde varierede for bindingsværksbygningerne fra landsdel til landsdel alt efter, hvor meget træ, egnen havde. Et fag kan for grundmurede huse også dække over antallet af vindues- eller dørhuller i facaden. Et vindue kan også være et enkeltfags vindue (typisk et dannebrogsvindue, som har to sidehængte vinduer i bredden) eller f.eks. et halvandetfagsvindue (dvs. et dannebrogsvindue, hvor der er tre sidehængte vinduer, og ikke to).
Fundament	De sten eller stensætning eller betonstøbning, som huset hviler på.
Grundmur	En mur, der er muret og ikke indeholder bindingsværk.
Hollandsk dør	En vandret delt dør, så den består af to låger, hvoraf mindst den ene kan åbnes, mens den anden forbliver lukket. Ofte kaldet en stalddør.
Indlemmelse til brandforsikring	at bygningerne optages til forsikring i brandkassen.
Kammer	Et lille værelse.
Overtømmer	er tagkonstruktionens tømmer.
Rå sten	Mursten af ler, som kun er soltørret, men ikke brændte.
Skorsten	Da man betalte skat for hvert ildsted, skulle antallet af skorstene oplyses; det giver også indirekte oplysning om antallet af opvarmede rum, idet kakkelovne og bilæggerovne ofte ikke hørte til det nagelfaste inventar.
Storstue	Den største stue i huset eller gården. Den går som regel gennem hele husets dybde / bredde.
Straatag	Indtil ca. 1850-1900 var stråtag det almindeligste på landet, efter 1728 i Kbhvn, og 1761 i købstæderne gik man for at formindske brandfaren over til tegltag.
Stue	Større værelse.
Tangtag	Især på Læsø brugtes havtang til at tække tage med, da der ikke fandtes strå nok på øen.
Tavl	Mellemrummene mellem bindingsværket i en væg. Tavlene kunne være klinede, dvs. fyldt med en slags net af strå og halm og derefter ”pudset” med komøg og ler. Dernæst kalkes tavlene. De kunne også være murede, med rå eller brændte mursten.
Taxationsmænd	typisk en murermester og en tømmermester, som vurderer ejendommens byggemåde og vedligeholdelsestilstand.
Tegltag	Tag af tegl.
Undertømmer	er selve bindingsværket under tagkonstruktionen.
Værelse	Dækker ofte blot de egentlige beboelsesrum, altså en samlebetegnelse for stuer og kamre.

X – 68, X – 303 og X - 387: Hjælp til læsning af brandforsikringsarkivalier.